

JOSEF VÁCHAL
KRVAVÝ ROMÁN
Studie kulturně a literárně historická

Ujímaje se této trochu nevděčné práce o takzvaných "odpadcích" české literatury psátí, připomínám, že neděje se tak pro nějakou kratochvíli čtenářů, leč z důvodů rehabilitovat tento druh tvorby románové, očistiti jej od nánosů předsudků a ukázati na veliký význam krvavých románů v našem národě, jakož i vyzvednouti a zdůrazniti vysoké i důležité hodnoty mravní, utajené v těchto zjevech písemnictví.

Literární profesionálové ovšem se nepotěší touto mojí užitečnou nad výsost prací: neboť jednak nepřijde jim tato studie ani do ruky a na vědomí, jednak též z důvodů, že k podobným spodinám literatury neklesl nikdy jich orlí let, a tudíž zájem o věc jim chybí.

Současní pitvatelé raději k současným než-li ku dávno odbytým a přežilým obluzeninám svojí pozornost obracejí. Nebo odbydou podobně tazatele pravice, že podobný brak nejčastěji pro zisk a obohacení nakladatele vydáván jenom byl a že nic kladného a užitečného dobýti z něj nelze. Úkolem této knihy jest přesvědčiti podobné povýšence o pravém opaku jejich tvrzení; opravit jejich názor v této věci, jakož i vyvrátiti všeobecně nesprávné mínění veřejnosti o tomto domnělém literárním bejlí. Moralisté a vůbec lidé holedbající se a pyšníci vědomím, že jsou vzdělanci kulturními, označují jménem krvavý román neb zkráceně jen krvák každou knihu s tendencí znemravňující, naplněnou do krajnosti drastickým líčením vražd, zločinů, násilí a dobrodružství, s nejhrubším popisem všech možných lidských vášní a sklonů neřestných; oni vidí v krvavém románu nakupenu všechnu špatnost světa, samé zlo a příklad, jakou kniha býti nemá.

Vzdělance uráží a odpuzuje způsob stavby podobných románů: rozvláčnost děje, látka roztažená do nemožnosti a nekonečnosti, o kostře takové skladby ani nemluvě, kresba i popis charakterů neúplná a nejasná, mdlost hovorů, gest a obrátů, mnohdy časový zmatek a popletení osob, hrdinové nazdařbůh přicházející a libovolně odcházející ze světa vždy, jakmile autoru překáží, scény vypočítané na nejbrutálnější dojmy čtoucího, málo myslícího a neuvažujícího publika, nedostatek ušlechtilosti, vlivů mravních, spousta germanismů, atd. Špatná kniha obsahem užijm stačí ku označení názvem krvák. Předpokládají, že v podobných knihách musí krev téci na vědra, vražda na vraždě, násilí na násilí, neřest na neřesti nakupena býti, ctnost a mravnost docela pominuta a špatnost a zlo schválně co hlavní bod vyzvednuta a zveličena. Kterak se klamou podobní bláhovci! Znáám případy, kdy probíráte se již stránkou pětistou a posud jste o mord ani v podobenství nezavádili, nedočkavě dohlátáte do konce a ejhle! Jedna pitomá vražda korunuje celý, 786 stran silný krvák. A pak: někteří mordové jsou tak způsobně líčeny, že sám Jirásek taktněji a vkusněji této nevděčné pasáže zhostit by se nedovedl.

Moderní román popisuje-li akt vraždy, co podrobností shledává, jakých popisů vnitřku rozbouřeného se odvažuje, jen aby odůvodnil autor onen příšerný čin; velmi opatrně podpírá jej duševními pohnutkami a pečlivě uváženou psychologií vraha a jeho oběti. Oč důkladnější a lepší je střízlivý a jednoduchý popis vraždy v krvavém lidovém románu, při kterém namnoze oběť svou vrah umlátí a ani neví proč. V řádném krváku krev není nikterak vzácná šáva, a když někomu projede srdcem chladná ocel dýky nebo mu někdo vpálí kulku do břicha, nenaříká příliš, jako se to v slušných románech stává, nejvýše se zaklením odejde ze světa. Zrovna jako vrah přílišnými slovy neodůvodňuje zamýšlený svůj čin, i oběť vrahova bez velkého pathosu ze světa sejde, jemně i delikátně čtenáři vložíc v srdce jistotu, že v posledním sešitu bídíku trestu neujde. Nad krvavým románem možno celé hodiny sníti, neboť on vždy jen napoví a nikdy nedořekne, ponechávaje fantasii čtenářově co nejvolnější pole. I popis vášní a smilstva bývá velice stručný, zato bývají rozvedeny hovory šlechtných hrdinů románových, přísahy milenců, napomenutí matek, odstrašující příběhy životní jakož i vlastenecké proslavy a historie. Je beze sporu, že lidové romány nebo-li krváky udržovaly český národ svým velkým rozšířením na živu, nehledě na to, že v některém kraji byly jedinou četbou dostavší se do ruky tamnímu lidu.

Kapitola IV.

Hlas krve.

Opustili jsme nešťastnou Marii, ana omdlená jsouc, nad svým milencem bez ducha ležela.

Zatím již byla přikvačila noc.

Lesní cestou vracel se do hájovny Kalina.

Ještě krok a již spatřuje dílo zkázy.

Zdrčen klesá k zemi, k obětem neznámého vraha.

„Milosrdný Bože, Marie, kterak se opět s tebou shledávám!“, tak zaštkal ten nešťastný muž.

V tom vystoupila z lesa tajemná postava.

Byl to Rolf, myslivecký mládenec z sousedního panství, který též Marii tajně miloval a na ni si myslel.

Vida na zemi ležícího a plačícího hajného, opodál pak dvě zakrvácené mrtvoly, nerozmýšlel se dlouho a vrátil se zpátky do lesa.

Spěchal rychle na četnickou stanici. Náhodou ještě v lese potkal kočár, ve kterém seděly tři osoby.

Byl to policejní komisař a četník, kteří vezli sebou svázaného raubíře jménem Bendu, kterého sedláci v jedné vesnici chytili a nyní byl do vězení vzat.

Rolf přistoupil ihned ke kočáru a své udání o vraždách v hájovně učinil.

Komisař, který byl s Rolfem znám, poručil kočímu jeti do hájovny; Rolf zaujal místo u kočího na kozlíku.

Po malé půlhodince dojeli na místo činu. Posud nic se tam nezměnilo a starý Kalina ještě nad ležícími zemi milenci klečí.

Vroucně se za posilu Boží v této tak těžké chvíli modlil.

Náhle ucítil na svém rameni cizí ruku a k uším dolehl mu přísný hlas policejního komisaře, který zvolal:

„Ve jménu zákona vás Kalino zatýkáme!“ „Jsem nevinný,“ zaúpěl hajný.

„To se teprve u soudu ukáže, - odvětil mu komisař. - Byl jste přistižen se zbraní v ruce u zastřelené své dcery a jejího nápadníka. I je oprávněné podezření, že jste je ze světa z neznámých důvodů zprovoval. Strálníku. dejte mu poutal“

Nejsa mocen dalšího utrpení snášeti, nevinně podezříváný Kalina po těchto slovech vyskočil a dřív než mu v tom mohlo být zabráněno, vytáhl z pochvy tesák a vrazil jej překvapenému policejnímu komisaři do hrdla. Krev vystříkla jako z nějaké pípy a komisař kácel se na zem.

Z hrdla vydral se jemu výkřik.

Kapitola XIII.

Klášteří strašidlo

Jsme vysoko v horách, v zemi švajcké.

Před námi stojí klášter Bernardinů.

Kdyby ten klášter zde nestál, nemohlo by se jíti ze Švýcar do Itálie pro množství sněhu.

Ten klášter má jméno od bernardinských psů, kterých je tam síla a náramně se tam chovají.

Každý ten pes byl velmi silný a huňatý a pod krkem měl soudek s kořalkou.

Kromě zimního času, kdy napadl sních a závěje, ti psi docela ničeho nedělali a měli se dobře.

Ten sních tam ležel skoro celý rok a poutníci, kteří okolo toho kláštera museli jíti, do něho po krk zapadávali.

Proto byli v tom klášteři ti psi, aby takové nešťastníky z těch závějí tahali a do kláštera aportýrovali.

Když ale takový ubožák poutník v té závěji bez sebe ležel, tu ta kořalka na krku bernardýna hned jej rozežrála, takže přišel zas k sobě.

Když pak ani to nepomáhalo, ti psi jej na sebe vzali a odnesli do kláštera rovnou ke kamnům, kde takový zmrzlenec záhy obživ.

Pak ho ti Bernardini usušili a pohostíce jej, vyprovodili z kláštera zas dále.

Někdy se takových nešťastníků vyžrálo u kamen třeba i patnáct za den; dle toho, jak dobrá byla kořalka.

Některí ze závějí vytažení poutníci, se k vůli dobré kořalce té nechali zas hned druhý den vyhrabati ze závěje, jen aby ten dobrý mok zavěšený na psím hrdle znovu ochutnati mohli.

Že při tom mnoho podobných odvážlivců zmrzlo, je na bíledni.

Právě, co naše vypravování začíná, sedí u klášterních kamen osum rozmrzávajících poutníků.

Venku utěšeně mrzne jak v Ruslandu.

Strašná plískanice panuje na horách, že by psa ven nevyhnal, a přece ven vyhánějí Bernardýni bernardýny pro zmrzence.

Je tmavá noc.

OBOROVÝ SEMINÁŘ – Český jazyk a literatura

2. 11. 2011, Praha; Mgr. Blanka Čínátlová, Ph.D.

Ti poutníci vesele hovoří.
Díky té kořalce počínají rozmrzávat.
Duch té lihoviny vyzvedl ducha jejich.
Zdá se jim, že smutnými chodbami tohoto starého kláštera bloudí přesmutní duchové z mnichů dávno mrtvých.
Již klapou jich kroky v dřeváky obuté celami klenutými jak hrobka, již pochod nebožtíků těch k půlnočním orgiím s kostlivci míří.
Ha! Teď proklatě vrzly dveře do komor umrlčích, v nichž dočasně odpočívají nebožtíci, než země rozmrzne k vykopání hrobu.
Stalo se už, že ten mrtvý dlouho ležel a bubřel, takže ta voda a šlemy z něho prosakovaly skrze strop dolu do reflektáře obědvajícímu do polévky.
V tom slyš: neblíží se ten strašidelný krok z některé z těch komor k těm rozmrzlým popíjejícím poutníkům?
Ten umrdlec již přede dveřmi těžce dýše.
Není to asi nic jiného, než nějaký pekelný duch.
Dveře se otevřely a jimi vešel klášterní fráter, přinášeje těm poutníkům švýcarský sýr.

Kapitola XXXXI.
V mučírně a v žaláři

Těžce zapadla vrata železná za hrabětem Reisensteinem.
Ubohý tento policejní komisar, oběť nešťastná své horlivé služby a prchlivosti svého, nově nalezeného, syna, ocitl se v nejpevnějším žaláři inkvisice.
S rachotem sřítlo se bezvládné tělo domělého vlkodlaka na otep shnilé slámy.
Ohavné žížaly, žáby a hadové, olizovaly mlsně krev kapající mu dosud z rány na krku.
Četné krysy, žalářem pobíhající, kousaly jej zuřivě do celého těla.
Následkem toho v bezvědomí se nalézající hrabě, se probral z mrákot.
Dlouho to trvalo, to jeho probrání se, než si uvědomil, kde vlastně se nalézá.
Nic toho starého ouředníka tak nebolelo, jak to, když si uvědomil, že se nachází v kriminále.
On, který tolika zločincům zaslouženě pomohl do vězení, nyní sám co sprostý zločinec uvězněn v žaláři jest!
Slzy vyhrkly mu z očí.
Že jen těm venkovanům podlehnul!
On vlastně ani dobře nevěděl, proč byl do toho žaláře vsazen.
Že vlkodlakem není, toho si byl jist.
Však vysvětlení brzy mělo se mu dostat.
V zámku u dvěří zarachotil klíč.
Těžké železné dveře se otevřely a do vězení tmavého padalo světlo z četných pochodní.
Do toho strašného žaláře přicházela četa ozbrojenců, aby toho nešťastného hraběte do mučírny odvedla.
On však byl tolik sesláblý, takže jej museli do té mučírny nésti.
Ti zbrojnoši se úzkostlivě chránili, aby nepřišli s tím domělým vlkodlakem do nějakého bližšího styku, i přehodili přes něho plachtu namočenou ve svěcené vodě a v té pak jej odnesli.
Z té plachty ho vyklopili až v mučírně.
Tato se nalézala 14 sáhů pod zemí.
Tam už seděl veleinkvisitor a jezuité.
Příšerně leskly se jejich lebky.
Z jejich vyzáblých tváří svítily jim vítězoslávně nenávistné a kruté oči.
Zrak velkoinkvisitora se přímo zabodával v oči chyceného vlkodlaka.
Z toho pohledu již usoudil hrabě, že není z té inkvisice žádné vyvážnutí a že i se vším svým důvtipem policejním nalézá se v loži.

VÁCHAL, Josef. *Krvavý román*. Praha : Paseka, 1990. ISBN 80-85192-00-4. s. 13-23, 76-77, 120-123, 244-246